Jüdische Pester Zeitung.

יודישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערן
אונד דער פרענומעראציאנס-בעטראג קאננען מיט דעם עמפפאנגע דער ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין פעסט וואיטצנער בולוואר נומ' 29
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואָכענטליך
מאנטאג, מיטוואָך אונד פרייטאג, אונד קאָסטעט
פיר עסטרייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פירטעליעהריג 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פירטעליעהריג 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

Nr. 63. פיערצעהנטער יאהרגאנג | פעסט, פרייטאג טו סיון התרמ"ב. | Pest, den 2. Juni 1882.

אונזערע מאָנארכיע
אונד דיא רוסישען יודען.

פאָרגעסטערן וואורדע דער לעמבערגער ראבבינער דר' לאָווענשטיין, אין וויען פאָן אונזערעם איסוויערטיגען מיניסטער גראפען קאלנאָקי אין איינער האלבשטינדיגען אודיענץ עמפפאנגען. ראבבינער דר' לאָווענשטיין, וועלכער אין דעם לעמבערגער קאָמיטע צור אונטערשטיטצונג אונד ווייטער-בעפאָרדערונג דער רוסישען פליכטלינגע אין הערפאָרראגענדער וויזע טהעטיג איזט, מאכטע אונזערען איסוויערטיגען מיניסטער דאראויף אויפמערקזאם, דאס עס נון אן דער צייט זייא, דיא פיעלען פליכטלינגע פאָן שטאאטס-מיטטעלן צו אונטערשטיטצען. עס מיססטע איינע אויסגיעביגע הילפסטהעטיגקייט צו גונסטען דער צאהללייכען רוסיש-יודישען פליכטלינגע אין גאליציען ענטפאלטעט ווערדען. —

גראף קאלנאָקי ליעס זיך פאָם ראבבינער לאָווענשטיין דאס שרעקליכע עלענד, וועלכעס אונטער דען פערטריעבענען רוסישען יודען הערשט, שילדערן אונד אויך דיא מיטטעל דארשטעללען, וועלכע צור לינדערונג דיעזעס עלענדס פאָרהאנדען זינד. — העררן דר' לאָווענשטיין פיהרטע דאבייא אויס, דאס דיא פריוואט-וואָהלטהעטיגקייט ניכט מעהר גענוגענד זייא, אום דיא גראָסע נאָטה אונד דיא פיר גאליציען אויס דיעזען צושטענדען ענטשטעהענדען געפאהרען צו בעוועלטיגען.

„איך פירכטע אבער איך (זאגטע ראבבינער לאָווענשטיין), דאס איינע גראָסערע שטאאטס-הילפע היער ניכט גענוגען ווירדע. אין רוסלאנד זינד דרייא מיללואָנען יודען, אונד ווענן אללע דיעזע אויסוואנדערן, קאנן אונזערע מאָנארכיע זאָ פיעלע מענשען ניכט אין גענוגענדער וויזע אונטערשטיטצען. אונזערע מאָנארכיע קאננטע פיעלמעהר מאָראליש אונד פאָליטיש איהרען איינפלוס אויף דיא רוסישע רעגיערונג געלטענד מאכען, דאס מאן אין רוסלאנד ניכט מעהר דען יודען דאס דאזיין אונד דאס לעבען פערקיממערע, דאמיט זיא שאָן רוהיג אין איהרער היימאטה פערבלייבען קאננען!"

גראף קאלנאָקי האָרטע דיעזען וואָרטען דעם ראבבינערס לאָווענשטיין מיט געשפאננטעסטער אויפמערקזאמקייט צו: דאנן שפראך ער אין הערצליכסטעם טאָנע זיינע גראָסטע טהיילנאהמע איבער דאס אונגליק דער פליכטלינגע אויס אונד פערזיכערטע, דאס דיא עסטערייך-אונגארישע רעגיערונג דיא געפאהרען, וועלכע אין פאָלגע דער מאססען-אויסוואנדערונג רוסישער יודען ענטשטעהען קאָננען, גאנץ גענוי קעננע, אונד זיא האבע דאהער אללעס, וואס אין איהרען קרעפטען שטאנד, געטהאן, אום דיא געפאהרען צו פערהינדערן; אונד זיא ווירד אויך אין צוקונפט אללעס טהון, אום דיעזע געפאהרען נאך מאָגליכקייט פערנע צו האלטען.

היעמיט וואר דיא אודיענץ צו ענדע, אונד אונזער איסוויערטיגער מיניסטער פעראבשיעדעטע זיך פאָם לעמבערגער ראבבינער אין דער הערצליכסטען וויזע. (זיעהע: נאכטראג.)

פאָר איינינען טאגען זינד אויס לעמבערג דער שטאטטהאלטער גראף פאָטאָצקי אונד האָפראטה מאלעסקי אין וויען אנגעקאָממען, אום דא מיט דער רעגיערונג דיא אנגעלעגענהייט דער רוסישען פליכטלינגע צו בעשפרעכען. דיא העררען בעפירכטען אימטער, דאס דיא מאססען-אויסוואנדערונג דער רוסישען יודען פיר גאליציען איינע געפאהר ברינגען קאננטע. גראף פאָטאָצקי שטעללטע דען אנטראג, דיא שאָן איינגעוואנדערטען יודען אויך אויס שטאאטס-מיטטעלן צו אונטערשטיטצען, נאכדעם היעצו דיא פריוואט-וואָהלטהעטיגקייט ניכט מעהר אויסרייכענד זייא. אנדערערזייטס אבער פערלאנגטע ער, דאס דיא רעגיערונג עטוואס טהוע, אום דיא ווייטערע מאססען-איינוואנדערונג צו פערהינדערן.

איינער דער מיניסטער זאגטע דעם גאליצישען שטאטטהאלטער: „עס לאסט זיך היער ניכט לייכט עטוואס טהון. ווענן וויר אונס אן דען רוסישען מיניסטער איגנאטיעף ווענדען, זאָ ווירד ער זאגען: „וואס קאנן איך דאפיר, דאס דיא רוסישען יודען זאָ מאססענהאפט אויסוואנדערן? רוסלאנד האט בערייטס אללע מאסרעגעלן צום שוטצע דער יודען געטראָפפען, אונד איך בעגרייפע ניכט, וואָרום דער שרעקען אונטער דען יודען זאָ פאָרטדויערט, דאס זיא דאפאָנלויפען! איבריגענס שטעהט עס יא עסטערייך פרייא, זיינע גרענצען געגען דיא מאססען-איינוואנדערונג אבצושפערן!" — זאָ ווירד איגנאטיעף זאגען. אבער וויר וויססען גאנץ וואָהל, דאס דיעזע פליכטלינגע נור דעסהאלב נאך עסטערייך קאָממען, וויל זיא דורך דיא פלוכט איהר לעבען שיטצען וואָללען, אונד עס פאסט דאהער איינעם געבילדעטען שטאאטע ניכט, זיינע גרענצען געגען דיא זאָ הארט פערפאָלגטען אבצושפערן. אינדעססען ווערדען וויר עס נאך איינמאל פערזוכען, ביא דער רוסישען רעגיערונג וועגען דיעזער אנגעלעגענהייט פאָרשטעללונגען צו מאכען. עס וועררע יא אין אונזערעם איינענען אינטערעססע, ווענן עס אונס געלינגען זאָללטע, ביא דער רוסישען רעגיערונג איינע פערבעססערונג דער לאגע דער דאָרטיגען יודען צו ערווירקען."

וויר האבען עס שאָן לענגסט געזאגט, דאס דיעס נאך דער בעסטע אויסוועג אויס דיעזעם אונגליקע וועררע, ווענן עס דען איבריגען אייראָפעאישען מעכטען געלינגען זאָללטע, דיא רוסישע רעגיערונג צור געוועהרלייסטונג איינעס גראָסערען שוטצעס פיר דיא דאָרטיגען יודען צו פעראנלאססען. אבער לייידער דויערט דאס אונגליק דער רוסישען יודען נאך אימטער פאָרט. וויא דיא נייערען דעפעשען מעלדען, ווערדען דיא יודען רוסלאנדס יעטצט וואָהל ניכט אויסגעפלינדערט, אבער דיא אָרטשאפטען, וועלכע גראָסטענטהיילס פאָן יודען בעוואָהנט זינד, ווערדען אין בראנד געשטעקט. זאָ וואורדען דיא שטעדטע נאָרקי אונד סמילע אם 29. מאי גענצליך ניעדערגעבראננט.

דיא אנגעלעגענהייט דער רוסישען יודען ערריגט דענן אויך נאך אונד נאך דאס אינטערעססע אללער רעגיערונגען. זאָ ווירד אים בערלין פאָם 31. מאי פאָלגענדעס טעלעגראפירט: „עס וואורדע היטע אין גראָסער מיניסטער-ראטה אבגעהאלטען, אום דיא אנגעלעגענהייט דער רוסיש-יודישען פליכטלינגע צו בעשפרעכען. עס וואורדע נאמענטליך הערפאָרגעהאָבען, דאס דיא אויסוואנדערונג ענדליך אויך נאך דייטשלאנד איהרע ריכטונג נעהמען קאננטע, וואָדורך דאס דייטשע רייך אין דיעזעלבע אונאנגענעהמע לאגע געראטהען מיססטע, אין דער געגענווערטיג עסטערייך דורך דיא מאססען-איינוואנדערונג זיך בעפינדעט." — עס האנדעלט זיך אלזאָ ביא דער דייטשען רעגיערונג ניכט דאראום, פיר דיא פערבעססערונג דער לאגע דער רוסישען יודען אים מענשען-ליעבע עטוואס צו טהון, זאָנדערן בלאָס דאפיר צו זאָרגען, דאס ניכט אויך דאס דייטשע רייך פאָן דען רוסיש-יודישען פליכטלינגען איבערשוועממט ווערדע!

אינצווישען זינד אבער דיא הילפס-קאָמיטע'ס אין בראָדי אונד אין לעמבערג בעשטרעבט, דאס עלענד נאך מאָגליכקייט צו לינדערן. אין 5 בין 6 טאגען ווירד דיא „קאָנסקריפציאָן" דער פליכטלינגע דורכגעפיהרט זיין. עס איזט בערייטס פאָרזאָרגע געטראָפפען, דאס וואָהרשיינליך 1000 פליכטלינגע נאך אמעריקא עקספעדירט ווערדען זאָללען. פיעלע זאָללען וויעדער נאך רוסלאנד צוריקגעשיקט ווערדען. אבער עבען מיט דיעזעם צוריקשיקען ווירד עס זעהר שווער געהען. איין יודישער סאָלדאט, וועלכער זיך פאָן דער רוסישען ארמעע נאך בראָדי פליכטעטע, בעשוואָר דאס קאָמיטע, איהן יא ניכט נאך רוסלאנד צוריקצושיקען, זאָנדערן איהם צור אויסוואנדערונג נאך אמעריקא זאָ שנעלל אלס נור מאָגליך צו פערהעלפען. דיא וויענער [illegible] פראגטען איהן: וויא מאן דענן זיינען אויסזאגען גלייבען שענקען קאָננע, נאכדעם ער זיינען סאָלדאטען-שוואור, דעם רוסישען קאיזער טרייא צו בלייבען, ניכט געהאלטען האט? דא אנטוואָרטעטע דער יודישע סאָלדאט: „יא ווענן וויר א י ר ע ן קאיזער העטטען! אבער איך מיססטע אין דער ארמעע-דיענסט צוזעהען, וויא מיינע פאמיליע בערויבט אונד מיסהאנדעלט ווארדע!"

וויא דער נייעסטע בעריכט דער „נייען פרייען פרעססע" לייטעט, בעשטעהט דיא מעהרצאהל דער רוסישען איינוואנדערער אויס טיכטיגען האנדווערקערן. דיא רוסישען יודען, נאמענטליך אבער דיא פרויען, ווערדען אלס זעהר שאָן געשילדערט. דער געזונדהייטס-צושטאנד איזט ניכט זאָ ארג, וויא מאן גלייבט. דאס וויענער מיניסטעריאום האט דירעקט איינען געזאנדטען נאך בראָדי געשיקט, אום דאָרט אן אָרט אונד שטעללע פאָן דעם געזונדהייטס-צושטאנדע זיך צו איבערצייגען.

אין דעם אויסשוססע דער פעסטער שטאדט-רעפרעזענטאנץ שטעללטע פאָרגעסטערן העררן דר' אלאָיס סאבוי דען אנטראג, דאס אויך דיא אונגארישע הויפטשטאדט איינע געלד-סוממע צור אונטערשטיטצונג דער אונגליקליכען רוסישען יודען בעוויללינען מאָגע. זאָ וויא מאן פאָר איינינען יאהרען פיר דיא אונגליקליכען איבערשוועממטען אין פראנקרייך איינע אונטערשטיטצונגס-סוממע בעוויללינטע, זאָ מאָגע מאן דיעס אויך דען פערפאָלגטען רוסישען יודען טהון!

געגען דיעזען אנטראג זינד נור דרייא מיטגליעדער דעם „אויסשוססעס" אויפגעטרעטען. דער יודענפיינד גיסטאוו פינטש זאגטע: „ווענן העדר סאבוי גלייבט, דיא רוסישען יודען מיט איינער אונטערשטיטצונג פאָן 500 גולדען לאָז צו ווערדען, זאָ מאכטע איך אין נאמטעם נאמען דיעזע אונד אויך נאך איינע דאָפפעלטע סוממע בעוויללינען. אבער וויר בעקאָממען זאָ אונד זאָ דיא רוסישען יודען אויף דען האלז!"

נאכדעם אויך נאך דר' געזא האלאס אונד יאהאנן צמעסקאל געגען סאבוי'ס אנטראג געשפראָכען, ערהאב זיך דר' סאמועל קאהן, נעמליך דער היעזיגע פרעדיגער, וועלכער דעפוטאנט אונד מיטגליעד דעם „אויסשוססעס" איזט, אונד זאגטע: „אללע גראָסשטעדטע דער אלטען אונד דער נייען וועלט האבען עס פיר איין געבאָט דער מענשליכקייט עראכטעט, דארוי יא עס זיך אום צעהנטויזענדע פאָן אונגליקליכען האנדעלט, העלפענד איינצוגרייפען. ווענן לאָנדאָן, פאריז, וויען, יא זעלבסט בערלין, פאָן וואו אייגענטליך דיא יודען-העטצע אויסגעגאנגען, בעדייטענדע געלד-סוממען פיר דיא אונגליקליכען רוסישען יודען בעוויללינטען, דאנן ווירד

מאן דען שילדיגען ניכט אנגיבט אונד דיא זאכע צו פערטושען זוכט.— דאס מעדכען איזט בערייטס זאמסטאג דען 1-טען אפריל פערשוואונדען, אונד ערסט אם 13טען מאי, אלזאָ נאך פאָללען 6 וואָכען, וואורדע דיא אנציינע געמאכט. אינטער דען פערהאפטעטען בעפינדען זיך דער טיסאָ-עסלארער שמש. יוסף שארף זאממט פרויא אונד 16 יעהריגעם זאָהן, דער שוחט שלמה שוואַרץ, אברהם ברוין, שמואל לוסטיג, אדאָלף יונג אונד מארטין גראָס. —

מאן האָרע אונד שטוינע, וויא מאן דיא אויס-זאגען דעם 16 יעהריגען שמש-זאָהן דארשטעללט! דיעזע לויטען אנגעבליך פאָלגענדערמאסען: עס וואר גערעדע שבת, דא פאָפפטע מיין פאטער דאס כריסטען-מעדכען, אונטער דער אויסרעדע, דאס עססען אין דאס צימער צו טראגען, דא פאקטע עס מיין פאטער פאָן ריקוועדטס, באנד איהם דיא הענ-דע אונד פערוואהרטע עס אים צימער ביז 10 אוהר אבענדס. צווישען 10 אונד האלב 11 אוהר נאכטס וואורדע דאס מעדכען אין דיא „מקוה" גע-שלעפפט, אונד נאכדעם אלס מיינע מוטטער דיא פיסע געוואשען, קאם אינזער שוחט מיט נאָך אנ-דערען שוחטים אונד שלאכטעטע דאס מעדכען. מיך יאגטע מאן הינויס, אבער איך זאה דורך דאס שליססעל-לאָך, וויא מאן דאס בלוט אין געפעסע אייפגעפאנגען, אום עס אייפצובעוואהרען.

האט מאן יע איינען גראָססערען אונזין גע-האָרט? דער קנאבע איזט ענטוועדער וואהנזיניג, אָדער עס האט איהם איין יודענפיינד דיעזע וואָרטע אין דען מונד געלעגט אונד בעשוואָרען, דאס ער זיא זאָ אויסשפרעכע! איבערהויפט איזט דאס גאנצע איין רעטהזעל. האט מאן יע געהאָרט, דאס איין קינד געגען זיינע עלטערן זאָ עטוואס זאגען זאָלל?

נעכסטען זאמסטאג ווירד אים אונגארישען רייכסטאגע דאס יודענפיינדליכע געזוך דעם סאט-מארער קאָמיטאטס צור פערהאנדלונג געלאנגען, אונד דא וועררען זיך ווידער גראָסע רעדנערייען געגען אונד פיר דיא יודען ענטשפינגען. וויא עס הייסט, ווירד דער מיניסטער ביא דיעזער געלע-גענהייט איך איינע אמטליכע מיטטהיילונג איבער דיא טיסאָ-עסלארער אנגעלעגענהייט מאכען.

דער הייטיגע „פעסטער ללאָיד" עראינגערט דאראן, דאס שאָן אם 27-טען יולי דעם יאהרעס 1791 אין דער זיטצונג דעם סאבאָלטשער קאָמיטאטס פאָלגענדער בעשלוס געפאסט וואורדע: „דאס אונ-געבילדעטע פאָלק גלויבט נאָך אימטער אין זיינער דוממהייט, דאס יודען כריסטען-בלוט אויף פסח ברויכען. מאן מאָגע נון דעם פאָלקע דיעזע דוממ-הייט אויס דעם קאָפפע שלאגען אונד עס בעלעה-רען, דאס נאך יידישעם געזעטצע יעדער מאָרד עבענזאָ וויא נאָך דעם קאטהאָלישען געזעטצע אויף דאס שטרענגסטע פערבאָטען איזט. ווענן דאהער אין יודע איינעז מאָרד בעגעהט, זאָ דארף מאן היעפיר ניכט דיא גאנצע יודענהייט פעראנטוואָרט-ליך מאכען. איינע קלאגע געגען דיא יודען וועגען מאָרד צו רעליגיאָזען צוועקען זאָלל אלזאָ גאר ניכט מעהר בעריקזיכטיגט ווערדען!"

דאס סאבאָלטשער קאָמיטאט מאָגע זיך נון הייטע אן יענען פאָר 91 יאהרען געפאסטען בע-שלוס דעם סאבאָלטשער קאָמיטאטס עראיננערן!

נאָך שלוס אונזערעס פאָריגען מאָנטאג-בלאטטעס ערהיעלטען וויר אויס טיסאָ-עסלאר פאָלגענדען אויפרוף:

קול קורא!

אל אחינו ב"י הקרובים והרחוקים שלים!

טהייערסטע ברידער אונד גלויבענס-גענאָססען! אין ערשיטטערנדעם אונגליק האט אונזערע גע-מיינדע, אין וועלכער ביזהער יודען אונד ניכט-יודען פריעדליך צוזאממענלעבטען, היימגעזוכט. איין פאלל, דער ניכט נור אונס אין גרענצענלאָזען שרעקען פערזעטצט, זאָנדערן אויך פיר כלל ישראל זעהר פעהענגניספאָלל צו ווערדען דראָהט. עס וואורדע נעמליך געגען אונס איינע שוערע אנקלאגע ער-האָבען, דאס וויר פאָר פסח העבר איין כריסטען-מעדכען געשלאכטעט אונד דעססען בלוט צום פסח-פעסטע געברויכט העטטען! דאס מעדכען איזט שפורלאָז פערשוואונדען!

אונזערען פיינדען, דערען מיטטעל אונער-שאָפפליך זינד, געלאנג עס, פאלשע צייגען אייפצו-שטעללען, וועלכע הילפערופע דעם אנגעבליך אין דיא „מקוה" געלאָקטען מעדכענס געהאָרט האבען וואָללען. אויף גרונד דיעזער פאלשען אויסזאגע וואורדע נון איינע שטרענגע געריכטליכע אונטער-זוכונג פעראנלאסט, אונד עס וואורדען בערייטס מעהרערע מיטגליעדער אונזערער געמיינדע דעם אונטערזוכונגס געריכט איינגעליפערט.

אבוואָהל וויר אן דעם פיר אונס גליקליכען אויסגאנג דיעזער ערלאָגענען אנקלאגע ניכט צווייפעלן, כי תשועת ה' בהרף עין, איזט עס דאָך אונ-זערע הייליגסטע פפליכט, אללעס מאָגליכע אויפ-צוביעטען, אום פאָן אונס אויך דען גערינגסטען שאטטען דעס פערדאכטעס אבצו-וועלצען. וואס נור דאדורך געשעהען ווירד, ווענן וויר דאס זייט וואָבען פערשאָללענע מעדכען אויספינדיג מאכען קאָננטען.

וויר ערזוכען דאהער אללע טהייערען גלויבענסגענאָססען, אשר בצרותינו גם למו צר, אונס אין דיעזער טרויריגען אנגעלעגענהייט דיא האנד צור הילפע צו רייכען, א ו נ ד מ י ט ג ר אָ ס ט ע ם א י י פ ע ר ד ע ן א ו י פ ע נ ט-ה א ל ט ד י ע ז ע ס פ ע ר ש ו ו א ו נ ד ע-נ ע ן מ ע ד כ ע נ ס ח ו ק ר ו ד ו ר ש צ ו ז י י ן, א ו נ ד א ו נ ס ב י י א ד ע ר ע נ ט-ד ע ק ו נ ג ד ע ר מ י נ ד ע ס ט ע ן ש פ ו ר ז אָ פ אָ ר ט א י ן ק ע נ נ ט נ י ס ס צ ו ז ע ט צ ע ן. — אום דאס זעהר ערזועהנטע אויפ-פינדען צו ערלייכטערן, וואָללען וויר נון פאָלגענדע פערזאָנאל-בעשרייבונג בייפיגען: (היער האט אבער דער איינזענדער דיעזע ביישפיגונג דער פערזאָנאל-בעשרייבונג פערגעססען; זיר מאָגע דיעס דאהער נאכטרעגליך טהון.) — אבגלייך וויר אן דעם הייליגען אייפער אונזערער טהייערען גלויבענסגענאָססען ניכט דען גערינגסטען צווייפעל העגען, האבען וויר דאָך בעשלאָססען, דעמיעניגען, דער דיעזעס מעדכען אויספינדיג מאכען זאָללטע, 100 גילדען אלס בעלאָהנונג צוצושפרעכען; אויסערדעם יהיה שכרו הרבה מאוד מאת אלהים שומר ישראל. — טיסאָ-עסלאר, סאבאָלטשער קאָמיטאט. יום א' נשא תרמ"ב. — י' ליכטמאנן.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואר געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט. דער פערקויף וואר שוואך. 10000 מעטרצ' וואורדען פערקויפט.

ווייצען, טהייס- 150 מטרצ' 77,5 קילאָ 12,40 גולד. 100 מטרצ' 77,3 ק' 12,85 גול. — 500 מטרצ' 75. קילאָ 12'75 גולד. 300 מטצ' 72. קילאָ 11·90 גולד. 1800 '73 כ' 12.25 גולד. 300 מעטרצ' '71 ק' 11.75 גול. — (אללעס פער דרייא מאָנאטע.)

קאָרן 8·60 — 8' גולד.

קוקורוץ 7.20 — 7.25 גולד.

האפער 7. — 8,20 גולד.

וויענער פרייזע.

וויענער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפ-טריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 29-טען ד' מ' בעטרוג 2503 שטיק, דאפאָן וואַרען: 1027 אונגארישע, 1013 פאָלנישע אונד 457 דייטשע. דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100 ק': אונגארישע מאסט-אָכסען 52 — 61, גול. פאָלנישע 52 — 58 גולד. דייטשע 50 — 54. גולדען.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בה"ר רייז.

קאָנקורז.

אין דער איזראעליטישען קולטוסגעמיינדע צו סיראק (נאָגראדער קאָמיטאט) איזט דיא שטעללע איינעס ש"ץ ומ"ץ (אָדער ראבבינאטס-פערוועזערס) דער צוגלייך שוחט ובודק וקורא אונד זעהר גוטער פאָרבעטער זיין מוס, מיט ערסטעם אויגוסט לויפענ-דען יאהרעס צו בעזעטצען. יאהרעס-געהאלט: 300 גולדען זאממט פרייער וואָהנונג, גאנצער שחיטה אונד נעבענעמאלומענטען. בעווערבער האבען איהרע קבלות והתרית פאָן אנערקאנטען ראבבינען, דאנן צייגניססע זאממט אנגאבע דעם אלטערס אונד אנצאהל דער פאמיליע. לענגסטענס ביז 1-טען יולי איינצוזענדען אונד זיך איינעם פראָבע-פאָר-טראגע צו אונטערציעהען צום פראָבע-פאָרטראגע קאנן נור דער הינצי דירעקט פאָם פאָרשטאנדע בעריפענע ערשיינען. נור דעם אקצעפטירטען ווער-דען רייזע-שפעזען פערגיטעט.

סימאָן אראָלף, פרעזעס.

קורז-טאבעללע פאָם 30. מאי.

געלדקורז	פל.	קר.
זילבער-אשיא	100	—
דוקאטען	5	65
קעטערדייך-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	9	51
נאפאלעאנדאר	9	51
דייטשע רייכסבאנקנאטען	58	50
20 מארקשטיקע	11	70
פאפיער-רובעל	1	21
לאזע.		
1854-ער 4פערצענטיגע שטאאטס-לאזע	119	75
1860-ער " גאנצע	130	—
דעטטא " האלבע	134	—
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	173	—
דעטטא " 50 "	172	—
קאמא רעגולירונגס-[illegible]	35	—
טירקען-לאזע	26	25
קרעדיט-לאזע	176	—
קלארי-לאזע צו 40 גולדען	41	50
דאנוי-דאמפשיפפאהרטס-לאזע	111	—
אינסברוקער לאזע	23	—
קעגלעוויטש לאזע צו 10 גולדען	17	50
קראקויער לאזע " 20 "	19	—
אפנער לאזע " 40 "	42	—
פאלפי לאזע " 40 "	38	—
רודולפס-לאזע " 10 "	20	—
סאלם-לאזע " 40 "	—	—
וואלדשטיינער לאזע " 20 "	24	—
סט.-גענאיס לאזע " 40 "	16	—

לאזע.	פל.	קר.
סטאניסלויס לאזע צו 20 גולד'	24	—
טריעסטער לאזע " 100 "	127	—
דעטטא " 50 "	63	—
וואלדשטיין-לאזע " 20 "	29	20
ווינדישגרעץ-לאזע " 20	39	—
אונגאריש-פרעמיען-לאזע צו 100 גולד.	118	—
טהייס-[illegible]-לאזע	118	75
וויענער-לאזע	125	70
ווערטה-פאפיערע		
אונגארישע גאלדרענטע 6%	119	45
דעטטא צו 4 פערצענט	88	50
אונגארישע פאפיער-רענטע	86	35
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	97	50
טעמעשוואר באנאטער	95	—
זיבענבירגישע	98	50
גאליציש	102	—
בוקאווינא	100	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	134	25
וויינצעהענט-אבלאזונגס-אבליגאציאנען	96	50
פאנדברייפע דער אונגארישען באדען-קרעדיט צו 5 איינהאלב פערצענט	101	—
דער אונגארישען היפאטהעקען באנק צו 5½ פערצענט	102	75
דער אונגארישען אללגעמיינען באדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פערצענט	98	50
דער [illegible]	96	50
דער [illegible]	101	—

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע ווייצען	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאגראמם
אָראונגאריש	74	11.30 — 11.40
"	75	11.45 — 11.50
"	76	11.55 — 11.65
"	77	11.70 — 11.80
"	78	11.85 — 11.95
"	79	12. — 12.50
"	80	—.— —.—
פעסטער באָדען נייער	74	11.95 — 12.—
"	75	12.05 — 12.10
"	76	12.15 — 12.25
"	77	12.30 — 12.40
"	78	12.45 — 12.50
"	79	12.55 — 12.60
"	80	—.— —.—
טהייס	74	12.20 — 12.30
"	75	12.35 — 12.40
"	76	12.45 — 12.50
"	77	12.55 — 12.65
"	78	12.70 — 12.75
"	79	12.80 — 12.85
"	80	—.— —.—
ווייסענבורגער	74	12.05 — 12.10
"	75	12.15 — 12.25
"	76	12.30 — 12.40
"	77	12.45 — 12.55
"	78	12.60 — 12.65
"	79	12.70 — 12.75

פריכטע	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאגראמם
קאָרן	72	8.25 — 7.95
גערסטע מאלץ	62	—.— —.—
גערסטע פוטטער	62	7.40 — 7.20
האפער	40	7.75 — 8.20
קוקורוץ באנאטער	75	7.55 — 7.50
אנדערער	73	7.45 — 7.50
הירזע	—	6.25 — 6.10

טערמינע		פער 100 קילאגראמם
ווייצען	פער הערבסט	10.68
"	"	—.—
"	"	—.—
קוקורוץ	פריה-יאהר	7.43
גערסטע	"	—.—
האפער	הערבסט	6.63
"	"	—.—
ראפס	"	13 —

באללען-מעהל		פל.	קר.
נוממער 0	דער באללען צו 100 קילאגראמם מיט זאק	21	80
" 1		21	20
" 2		20	70
" 3		20	10
" 4		19	60
" 5		19	—
" 6		17	80
" 7		16	80
" 8		15	60
" 8½		13	60
שפיריטוס: אלטע [illegible]		33	50
" נייע [illegible]		31	—

Eigenthümer und verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1882. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

פֿאסט אטהעמלאָז צום שטוהלריכטער געלויפֿען, אונד גאב פֿאָלגענדעס צו פּראָטאָקאָלל: „איין יודע האט מיך היינטע געוואלטזאם אין דען קעללער געשלעפּט אונד מיר אויס דעם נאקען בלוט אויסגעזאָגען. איך וואורדע איך געגאָטהיגט, געוויססע קרייטער צו גענייססען, וואָדורך מאן מיך בעטייבען וואָללטע. דאָך געלאנג עס מיר, מיך דען הענדען דיעזעס בלוט-זויגערס צו ענטרייססען, אונד ביטטע נון אום ראכע פֿיר דיא פּייניגונג, דיא איך ערטראגען האבע!" — דער שטוהלריכטער ערשטאטטעטע פֿאָן דעם פֿאללע זאָגלייך דיא אנצייגע ביים קאָניגליכען קאָממיססער, דער זיך אין בעגלייטונג דעם שטוהלריכטערס, איינעס געריכטס-ארצטעס אונד פֿיער שאנדארמען, אין דאס הויז בעגאב, דאס פֿאָן דעם מערכען אלס דאסיעניגע בעצייכנעט וואורדע, וואָ דיעזע געוואלט-טהאט פֿעראיבט וואורדע. היער בעצייכנעטע דאס מערכען דען אין דיעזעם הויזע וואָהנענדען סאמועל ש ו ו א ר ץ אלס דען איינענטליכען „בלוט-זויגער", וואָראויף ער, מיט זאממט אללען איבריגען בעוואָהנערן דיעזעס הויזעס פֿערהאפֿטעט וואורדע. זאָ זיין פֿאטער יאקאָב שווארץ, איין יודע, נאמענס לעמבערגער, אונד איינע האָבשוואנגערע פֿרויא, נאמענס טייבער מיט איהרער גאנצען דיענערשאפֿט. אללע דיעזע וואורדען אונטער צאהלרייכער בעגלייטונג דעם שארען-פֿיאָהען פֿאבעלס אין דען קערקער אבגעפֿיהרט. — דאס שטראפֿגעריכט נאהם מיט דען פֿערהאפֿטעטען אימער אין דער מיטטערנאכטס-שטונדע דאס פֿערהאָר אויף. דיא אונגליקליכען וואָרען וועהרענד דעם פֿערהאָרעס פֿאָן פאנדורען אומגעבען, וועלכע מיט גראָסען פייטשען פֿערזעהען, דיא פֿערהאפֿטעטען איינשיכטערן אונד צו איינעם געשטענדניססע פֿעראנלאססען זאָללטען. דאָך דיא אונגליקליכען קאָננטען ניכטס געשטעהען, דא זיא פֿאָן ניכטס וואוסטען. 8 נעכטע וואורדען דיא אונגליקליכען אימער אין מיטטערנאכטס-שטונדע פֿאָר דיא ריכטער געשלעפּט, אָהנע דאס עס נאטירליך געלינגען קאָננטע, איהנען איגענד וועלכעס געשטענדניס צו ערפּרעססען. — נון בעקאם אבער דאס קלאָגערישע מערכען געוויססענסביססע דאריבער, זאָ פֿיעלע אונשולדיגע מענשען דורך איינע ליגנהאפֿטע אויסזאגע אינס אונגליק געשטירצט צו האבען. דאס מערכען ערשיען פּלאָטצליך אים געריכטסזאאלע אונד ווידעריעף דיא גאנצע בעשולדיגונג, אינדעם זיא פֿאָלגענדעס צו פּראָטאָקאָלל גאב: „איך וואורדע פֿאָן איינינען פּערזאָנען געדרונגען, געגען דען פֿרוכט-הענדלער לאזאר לאָוי, דער עבענפֿאללס אין דעם פֿאָן מיר בעצייכנעטען הויזע וואָהנט, דיא פֿאלשע אנצייגע צו ערשטאטטען, דאס ער מיר אויס דעם נאקען דאס בלוט אויסגעזאָגען. עס זינד דיעזע פּערזאָנען עבענפֿאללס פֿרוכטהענדלער, דיא איהרען קאָנקוררענטען לאָוי אים בראָדנייד אינס אונגליק צו שטירצען זוכטען. פּערזאָנליך קעננע איך יא דען לאָוי ניכט; דיא לייטע, דיא מיך געדונגען האטטען, בעצייכנעטען מיר בלאָס דאס הויז, אין וועלכעם דערזעלבע וואָהנט. דעסהאלב האבע איך איך דאסזעלבע הויז אלס דען אָרט בעצייכנעט, וואָ אן מיר איין פֿערברעכען פֿעראיבט וואורדע, אום אין דיעזער ווייזע דיא פֿערהאפֿטונג דעם לאָוי צו בעווערקשטעלליגען. נאכטרעגליך ערפֿוהר איך, דאס לאָוי זייט לענגערער צייט בערייטס אויף איינער געשעפֿטסרייזע זיך בעפֿינדעט — אונד זאָ איזט דער גאנצע פּלאן יענער לייטע, דיא מיך געדונגען האבען, פֿעראייטעלט וואָרדען, דא אנשטאטט דעם לאָוי — אנדערע אונשולדיגע פּערזאָנען אין דען קערקער געוואָרפֿען וואורדען. איך ערקלערע דאהער היעמיט, דאס מיינע גאנצע אויסזאגע אונוואהר איזט, צו דער איך נור פֿאָן שלעכטען לייטען אבגעלערנט וואורדע!" — עס איזט זעלבסטפֿערשטענדליך, דאס דיא אונשולדיגען יודען זאָגלייך אויף פֿרייען פֿוס געזעטצט וואורדען, וועהרענד דאס מערכען פֿיר דיעזע ליגנהאפֿטע אנצייגע לענגערע צייט אים קערקער שמאכטען מיססטע. — וואס מיט יענען לייטען געשעהען איזט, דיא אנגעבליך דאס מערכען צו דיעזער פֿאלשען אויסזאגע געדונגען, איזט מיר ניכט בעקאננט. עס איזט וואהרשיינליך, דאס זיא דיא זאכע איינפֿאך אבגעלייגנעט, אין פֿאָלגע דעססען דאס מערכען אללויין „אין דער פּאטשע" געבליעבען איזט!" — זאָ ווייט דיא מיטטהיילונג איינעס אנגעזעהענען בירגערס דער הויפּטשטאדט. דאס דיא ערצעהלונג אויף פֿאללער וואהרהייט בערוהט — דאראן איזט ניכט צו צווייפֿעלן; דא דער הויפּט-אנגעשולדיגטע, דער אנגעבליכע „בלוט-זויגער" סאמועל שווארץ, געגענווערטיג היער אין פּעסט (שלאנגענגאססע נומער 3) וואָהנט. דער פֿאלל איזט אלזאָ ניכט ערדיכטעט, זאָנדערן האט זיך אין ווירקליכקייט פֿאָר דרייא יאהרצעהנטען אין גראן צוגעטראגען. — האָפֿפֿען וויר, דאס גלייך דיעזעם „בלבול", אויך דאס „בלבול" פֿאָן טיסא-עסלאר באלד אלס ניכטיג זיך הערויסשטעללען ווירד. האט זיך יא דאס „פּסח-בלוט-בלבול" אין דען פֿערשיעדענען יאהרהונדערטען נאָך אימער ענדליך אלס „באָזהאפֿטע לעבערליכקייט" ערוויעזען!

*) (עטוואס צו איבערטריעבען!) דעם „פּעסטער שורנאל" שרייבט מאן אויס קארלשטאדט (קראאציען), דאס דער דאָרטיגע ראבבינער ניכט נור פֿיר אינזערען קאָניג, זאָנדערן אויך פֿיר דען פּאפּסט בעטען לאססע, אונד צוואר אויס דאנקבארקייט, וויל לעטצטערער איין רונדשרייבען אן דיא גייסטליכקייט וועגען הינטאנהאלטונג דער יודענפֿערפֿאָלגונגען ענטזענדעט. נון איזט דאס עטוואס צו איבערטריעבען. יעדער יודע איזט וואָהל פֿאָם דאנקגעפֿיהלע פֿיר דען פּאפּסט וועגען דעססען יודענפֿריינדליכען שרייבענס דורכדרונגען, אבער אין איינעם יידישען טעמפּעל פֿיר דאס אָבערהויפּט דער קאטהאָלישען קירכע בעטען צו לאססען, איזט דענן דאָך איין וועניג אנשטאָסיג! וואָהל האבען דיא יודען אים קירכען-שטאאטע געבעטע פֿיר דאס וואָהל דעם פּאפּסטעס אבהאלטען מיססען, אבער דיעזע געבעטע גאלטען ניכט דעם אָבערהויפּטע דער קאטהאָלישען קירכע, זאָנדערן דעם רעגענטען, דעם „מלכות", וויל דער פּאפּסט גלייכצייטיג אויך ר ע ג ע נ ט דעם קירכענשטאאטעס וואר. —

*) (איין יודע צום טאָדע פֿעראורטהיילט.) דיא פֿאָרגעסטריגען וויענער בלעטטער מעלדעטען פֿאָלגענדעס: „איין יידישער סאָלדאט, נאמענס סאמועל קאהן, אויס אונגארן געבירטיג אונד זאָהן בעמיטטעלטער אונד אכטבארער עלטערן געריעטה מיט איינעם אונטער-אָפֿפֿיציערע אין שטרייט אונד פֿערזעטצטע דעמזעלבען אייניגע היעבע. דאס קריעגסגעריכט פֿעראורטהיילטע דען אונגליקליכען יונגען מאנן, דער ערסט זעכס מאָנאטע ביים מיליטער איזט, וועגען דיעזעס אנגריפֿפֿעס אויף זיינען פֿאָרגעזעטצטען צום טאָדע, דאָך איזט האָפֿפֿנונג פֿאָרהאנדען, דאס זיינע מאיעסטעט דיא טאָדעס-שטראפֿע אויף דעם וועגע דער גנאדע אין איינע לענגערע קערקער-שטראפֿע אומוואנדעלן ווערדע. —

נאכטראג.

וויא דיא היעזיגען מאָרגענבלעטטער מעלדען, בעגאב זיך דער לעמבערגער ראבבינער לאָווענשטיין פֿאָן אינזערעם אויסווערטיגען מיניסטער גראָפֿען קאלנאָקי צום עסטערייכישען מיניסטער-פּרעזידענטען גראפֿען טאאפֿפֿע. איך דיעזעם שילדערטע ער דאס עלענד דער אונגליקליכען רוססישען יודען אונד בעמערקטע, דאס איך גאליציען דאדורך אין מיטליידען געצאָגען איזט, דער האנדעל נאָך רוסלאנד שטאָקט אונד פֿיעלע גאליצישע קויפֿלייטע מיססען באנקראָטטירען. — הערויף זאגטע דער עסטערייכישע מיניסטער-פּרעזידענט טאאפֿפֿע דעם לעמבערגער ראבבינער: „דיא לאגע איזט ווירקליך איינע דעראַרטיגע, דאס זיא דיא פֿאָללסטע אויפֿמערקזאמקייט דער רעגיערונג הערויספֿאָדערט. לאנגע קאנן דאס ניכט מעהר זאָ בלייבען; וויר מיססען עטוואס טהון. פֿאָרלייפֿיג מיססען אללע פֿליכטלינגע נאָך אמעריקא בעפֿאָרדערט ווערדען, ניכט נור דיא ארבייטספֿעהיגען שטארקען, זאָנדערן אויך דיא שוואכען, וועגען אמעריקא שטארקע, ארבייט-

---

וואורדען — אונד יעדער, דער פּעטדראטשינג נעקליידעט וואר, וואורדע פֿאָם פֿאָלקע ערגריפֿפֿען אונד מיסהאנדעלט. יא פֿיעלע היעלטען עס פֿיר איינע ראכע ריענצי'ס אונד זיינער אנהענגער אונד מיינטען, ריענצי'ס לייטע זייען דיא גיפֿט-מישער. יעדער וואוסטע צו ערצעהלען, וויא ער זעלבער געזעהען, דאס איינער אום מיטטערנאכט דיא הייזער בעשמירען, זאָלכע נאכריכטען פֿלאָגען פֿאָן מונד צו מונד, אונד וועגן דאס פֿאָלק שאָן איינמאל אין אויפֿרעגונג איזט, האט שאָן דאס ערצעהלען-האָרען אללויין דיא ווירקונג דעם זעהענס, זאָ דאס דאנן יעדער בעטהייערטע, ער האבע זעלבער דיא גיפֿט-זאלבע געזעהען!

זאָ ווירד אין דער וועלטגעשיכטע אונטער אנדערעם פֿאָלגענדעס ערצעהלט: אין דער קירכע צו מאילאנד האטטע איין 80 יעהריגער קאטהאָלישער גרייז אויף דען קניעען זיין געבעט פֿערריכטעט; אלס ער זיך דאנן זעטצען וואָללטע, ווישטע ער מיט דעם טוכע דיא באנק אב. דא ענטשטאנד אין דער קירכע איין געשרייא: „דער אלטע בעשמיערע שאָן דיא בענקע מיט גיפֿט-זאלבע!" — עס ענטשטאנד היעדורך איין זאָלכעס געדרענגע נאָך דער טהירע, דאס פֿיעלע ערדריקט וואורדען.

איינעס טאגעס בעשלאָסען דיא קאטהאָליקען, איינע גראָסע פּראָצעססיאָן (דאס הייסט: איינען אויפֿצוג מיט פֿאָרטראגען דער הייליגען פֿאהנען) צו פֿעראנשטאלטען, גלייכזאם אבצוהאלטען, אום זאָ דען צאָרן גאָטטעס צו בעשוויכטיגען. צו דיעזער פּראָצעססיאָן דרענגטען זיך טויזענדע אונד טויזענדע קאטהאָליקען. דורך דיא היטצע, דורך דאס געדרענגע, דורך דיא געגענזייטיגע בעריהרונג דער פֿיעלען מענשען וויטהעטע דיא כאָלערא נאָך דער פּראָצעססיאָן נאָך העפֿטיגער; אבער דאס פֿאָלק פֿאנד ניכט דיעזען נאטירליכען גרונד, זאָנדערן זאגטע, דאס געראדע אין דיעזעם געדרענגע דיא גיפֿט-מישער איין לייכטעס שפּיעל צום בעשמירען דער קליידער האטטען. זאָ יעמאנד איינען פֿלעק אן זיינעם קליידע ערבליקטע, היעלט ער זיך שאָן פֿיר פֿערגיפֿטעט.

איבערהויפּט וואר עס איבעראלל זאָ. יע מעהר מאן זאָלכע פּראָצעססיאָנען אונד פֿאָלקס-פֿערזאממלונגען פֿעראנשטאלטעטע אונד יע מעהר יודען מאן ערמאָרדעטע אונד דערען לייכען אויף דען שטראסען אונבעגראבען ליעגען ליעס — דעסטאָ העפֿטיגער וויטהעטע דער טאָד. אין מאילאנד אללעין שטארבען אם טאגע נאָך דער פּראָצעססיאָן 3000 מענשען.

דאס בעסטע געשעפֿט מאכטען דא דיא טאָדטען-גרעבער, וועלכע אין מאילאנד „מאָנאטטי" אונד אין פֿלאָרענץ „בעקשיני" געהייסען האבען. דיעזע האטטען דיא אויפֿגאבע, דיא ערקראנקטען זאָפֿאָרט אויס איהרען הייזערן אין דאס שפּיטאל צו שלעפּפּען אונד פֿאָן דא נאָך ערפֿאָלגטעם טאָדע אין איין גראָסעס געמיינזאמעס גראב צו ווערפֿען אונד צו פֿערשארען, אונד דיא אנגעשטעקטען קליידונגס-שטיקע צו רייניגען אָדער צו פֿערברענגען. זיא טרוגען גלאָקליין אן איהרען פֿיסען, דאמיט מאן זיא זאָפֿאָרט ערקעננען אונד איהרע אנקונפֿט שאָן אויס דער פֿערנע הערען זאָלל. דיעזע „מאָנאטטי", דיעזע טאָדטען-גרעבער, בעשטאנדען אויס דען שלעכטעסטען, פֿערקאָממענסטען מענשען, וועלכע נור דאהער דיעזעס אמט איבערנאהמען, אום דאבייא שטעהלען אונד רויבען צו קאָננען. זיא זוכטען דאס אונגליק צו איהרעם פֿאָרטהיילע אויסצונוטצען, זיא טראטען אין דיא הייזער רייכער לייטע, אונד זאָבאלד זיא יעמאנדען מיט בלאַסעם אויסזעהען ערבליקטען, וואָללטען זיא איהן שאָן אלס כאָלערא-קראנקען אינס שפּיטאל שלעפּפּען, אונד נור דורך רייכליכע בעשטעכונג ליעסען זיא דיא בעטרעפֿפֿענדען ווייטער אין רוהע.

וויא אין דער וועלטגעשיכטע ערצעהלט ווירד, האבען דיעזע „מאָנאטטי", דיעזע טאָדטען-גרעבער, מיט פֿלייס פֿאָן איהרען טאָדטען-קארען אנגעשטעקטע קליידער פֿאללען לאססען, אום דאדורך דיא כאָלערא, דיא איהנען יא איינטרעגליך געוואָרדען, נאָך מעהר צו פֿערברייטען.

אללע באנדע דער געזעללשאפֿט וואָרען געלאָוסט; דער מאנן פֿלאָה פֿאָן זיינעם ווייבע, דער זאָהן פֿאָן דעם פֿאטער, דער ברודער פֿאָן דעם ברודער, זאָבאלד זיך איינע קראנקהייטס צייכען, אונד אלס נאָך וועהרענד דער נאכט דער גראָסע „קאָמעט" (שווייף-שטערן) לייכטעטע, דא גלויבטע דאס פֿאָלק, דער שווייף דעם שטערנס שטראהלע אייגענטליך דיא פֿערגיפֿטעטע לופֿט אויס.

איינאונדפֿיערציגסטעס קאפּיטעל.

באראָן סאוועללי וואורדע זאָפֿאָרט בייא דער געוואלטזאמען ענטפֿיהרונג דעם יידישען מערכענס, בעפֿאָר ער עס נאָך בעריהרט האטטע, פֿאָן דער כאָלערא ערגריפֿפֿען. דאָך ערגינג עס איהם וויא פֿיעלען רייכען לייטען, וועלכע גלויבטען, דאס אויך דיא כאָלערא פֿאָר איהנען רעספּעקט האבע אונד זיא ניכט בעפֿאללען קאָננע. ער היעלט דאהער זיינע קראנקהייט בלאָס פֿיר איינע פֿאָלגע דער אויפֿרעגונג אָדער אלס פֿאָלגע דעם פֿיעלען טרינקענס. —

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

עס דיא אונגארישע הויפטשטאדט, וועלכע נאך אימער מיטגעפיהל פיר אונגליקליכע בעקונדעטע, אום זא עהער טהון! עס ענטשפריכט דער געשיכטע אונד דער פערגאנגענהייט אונגארנס, דאס זיך דיא הויפטשטאדט איינעם זאלכען ווערקע דער מענשענליעבע ניכט ענטציעהע! צווייא רעדנער האבען היער איהרע פורכט פאר דער איינוואנדערונג דער רוסישען יודען אויסגעדריקט. נון, וויא איך דיא געשיכטע דעס יודענטהומס קעננע, זא בין איך איבערצייגט, דאס דיא היער איינוואנדערנען רוסישען יודען שאן נאך דעם דריטטען געשלעכטע בעססערע אונגארן זיין ווערדען, אלס דיא דייטשען זעלבסט אים צעהנטען געשלעכטע! מאן פראגט, וואהין מאן דיא געלדער שיקען זאלל? — נון, דארטהין, וואהין קראנפרינץ רודאלף אונד קראנפרינצעסין שטעפאניע איהרע שפענדען זענדעטען!"

היערויף וואורדע דער יודענפריינדליכע אנטראג מאביים מיט גראסער מאיאריטעט אנגענאממען.

אין דער טהאט האטטע דר' קאהן רעכט. אללע גראססערען שטעדטע אייראפא'ס אונד אמעריקא'ס האבען זיך דעם הילפס-ווערקע פיר דיא רוסישען יודען אנגעשלאססען. אים ראטטערדאם (זידהאללאנד) שרייבט מאן נעמליך פאלגענדעס: דאס טרויריגע שיקזאל דער רוסישען יודען האט איך אין האללאנד, וואהין זיך איינסט דיא אים שפאניען פערטריעבענען יודען פליכטעטען, דיא לעבהאפטעסטע טהיילנאהמע הערפארגערופען. עס בילדעטען זיך איך אין האללאנד מעהרערע הילפס-קאמיטעס. אן דער שפיטצע דעס צענטראל-הילפס-קאמיטעס שטעהען דיא בעריהמטען אוניווערזיטעטען פאן אוטרעכט, ליידען אונד גראנינגען; דאנן דיא דרייא בעדייטענדסטען שטעדטע: אמסטערדאם, ראטטערדאם אונד האג. פאן 500 קאמיטע-מיטגליעדערן זינד נור 50 יודען, דיא איבריגען 450 בעשטעהען אים דען רייכסטען אונד געלעהרטעסטען ניכט-יודען. עס זינד דא בערייטס איבער 100000 גולדען איינגעגאנגען, וועלכע אן דיא "איזראעליטישע אלליאנץ" אין פאריז געשיקט וואורדען.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (איבער דאס פערשוואונדענע מעדכען פאן טיסא-עסלאר) איזט נאך אימער קיין קלארער בעריכט איינגעלאנגט. דיא היעזיגע אונגארישע צייטונג "פינגעטלענשעג" מעלדעטע: "הערר יאזעף ליכטמאנן אין טיסא-עסלאר העטטע דער מוטטער דעס פערשוואונדענען מעדכענס 1000 גילדען פערשפראכען, ווענן זיא איין אנדערעס, פרעמדעס מעדכען אלס איהרע טאכטער איסגעבען וואללטע. — וועלכער אונזינן! אלס אב דיא מיטטער דיעס איבערהייפט טהון קאננטע, זעלבסט ווענן זיא עס וואללטע! אין איינעם זא קליינען ארטע קעננט יא יעדער דאס מעדכען; אונד וויא קאנן זיא דא איין פרעמדעס קינד אלס איהרע טאכטער איסגעבען! — פערנער מעלדעט דיעזעס בלאטט, דאס דיא טיסא-עסלארער יודען דאס הייז דער מיטטער דעס פערשוואונדענען מעדכענס אומרינגט אונד דיעזע בעדראהט האבען, דאמיט זיא איהרע טאכטער, וועלכע זיא פערשטעקט האלט, הערויסגעבע! איך דיעזער נאכריכט וואורדע דורך איינע נידעריהאזער דעפעשע ווידערשפראכען. עס איזט וואהל וואהר, דאס זיך 40 יודען פאר דעם הייזע דער מוטטער דעס פערשוואונדענען מעדכענס פערזאממעלטען, אבער ניכט צים צוועקע איינער דראהונג אדער איינער געוואלט-טהאט, זאנדערן אין פאלגע איינער נאכריכט, דאסס דאס פערשוואונדענע מעדכען אים הייזע דער מוטטער ווידער ערשיענען זייא. אלס זיך יעדאך דיא יודען פאן דער פאלשהייט דיעזער נאכריכט איבערצייגטען, בעגאבען זיא זיך ווידער רוהיג נאך הייזע. — מאן מאגע זיך ניכט פאן דען פיעלען שיער-נאכריכטען אין שרעקען פערזעטצען לאססען, זאנדערן רוהיג דיא שלוס-פערהאנדלונג דעס נידעריהאזער געריכטס-האפעס אבווארטען; דיא זאכע ווירד שאן מיט נאטטעס הילפע זיך צי גינסטען דער יודען הערויסשטעללען! — איך דיא הייטיגען מארגענבלעטטער וויססען איבער דיעזע אנגעלעגענהייט נאך ניכטס געוויססעס מיטצוטהיילען. זיא מעלדען נור זא פיעל, דאס דער פערהאפטעטע ערלייער שוחט ווידער אויף פרייען פוס געזעטצט וואורדע, דא עס זיך הערויסשטעללטע, דאס ער אם 1-טען אפריל ניכט אין טיסא-עסלאר, זאנדערן אין מעזא-קאוועשד וואר. — דיא דעברעצינער צייטונג מעלדעטע, דאס עסטער שאלימאשי שאן צווייםאל דאס הייז איהרער מיטטער פערליעס אונד ערסט נאך וואכענלאנגעם הערומשטרייפען ווידער צו איהרער מוטטער צוריקקעהרטע. מאן מאגע זיך דאהער נור געדילדען, דאס מעדכען ווירד שאן פאן זעלבער קאממען. — פערנער בריגגען דיא צייטונגען נאך דיא אונזיננינע נאכריכט, דער דעפוטירטע אנאדי האבע אם זאמסטאג דיא עסלארער סינאגאגע בעזוכט דא נאכפארשינגען געמאכט, איך דיא ערדע אייפגראבען ליעס, אונד וויא ער אים דארפע נור איינען פרישען גראבעס-היגעל בעמערקטע, ליעס ער איהן אייפשאררען. (איזט דאס מאגליך? וועלכעס רעכט העטטע דענן דיעזער דעפוטירטע, זיך אין דיא אנגעלעגענהייטען דעס אונטערזוכונגס-ריכטערס הינייגצימענגען?) פערנער ווירד געמעלדעט, דער אבערגעשפאן האט דען טיסא-עסלארער יודען דען פריינדליכען אנטראג געשטעללט, איהנען צים שיטצע איינע גראססערע מיליטער-אבטהיילונג נאך טיסא-עסלאר צי ענטזוענדען. דיא יודען אבער אנטוואורטעטען: "וויר פיהלען אונס זיכער אין דעם בעוואוסטזיין פאן דער גרונדלאזיגקייט דער געגען אונס ערהאבענען בעשולדיגונג!" (וויר גלויבען קוים, דאס דער דארטיגע אבערגעשפאן אין דיא לאגע געקאממען, דען עסלארער יודען מיליטערישען שוטץ אנצובעטען, דענן וויא מאן אונס פערזיכערט, איזט דיא שטיממונג דער בויערן אין טיסא-עסלאר איינע זעהר רוהיגע; ניעמאנד וויללל רעכט אן דיעזע שיער-געשיכטע גלייבען, אונד יעדער האפפט, דאס מעדכען ווערדע באלד צים פארשיינע קאממען!) — נאך איינער נייערן זאגערייא ריכטעט זיך יעטצט דער פערדאכט געגען איינען יודישען לעהרער, דער דאמאלס אין עסלאר וואר אונד גנמעהר עבענפאללס פערשוואונדען איזט. — וויא עס פערנער הייסט, וואורדע איך דער נירעדיהאזער ראבבינער דורך דען אונטערזוכונגס-ריכטער פערנאממען, אונד דער ראבבינער ערקלערטע דעם ריכטער, דאס אלל דיא זאגערייען, דאס יודען אויף "פסח" כריסטענבלוט ברייכען — אים דער ליפט געגריפפען זינד. איך דער פאפסט גרעגאר, IX. (אים יאהרע 1235) אונד פאפסט איננאצענץ, IV. (אים יאהרע 1247) האבען אין איהרען ערלאססען עס אויסדריקליך פערבאטען, דיא יודען וועגען כריסטענ-מארד פיר פסח צו בעשולדיגען. איך דער רעגיערענדע פרעזידענט דער ווענעציאנישען רעפובליק האט אם 22-טען אפריל 1475 עס אין דאס געזעטץ איינגענאממען, דאס קלאגען וועגען "פסח-בלוט-בלביל" ניכט בעריקזיכטיגט ווערדען. זעלבסט דיא יודענפיינדליכען געלעהרטען, דער פראפעססאר וואגענזייל אין אלטאָרף, וועלכער זאנסט געגען דיא יודען געשריבען, אונד יאזעף פאן זאננענפעלס, דער פאם יודענטהומע צים כריסטענטהומע איבערטראט, ערקלערטען דאס "פסח-בלוט-בלביל" פיר איינע אינפאמע ליגע. — איך לישהער שרייב דאגעגען אונד בעוויעז, דאס מענשענאפפער אונד בלוט-פערגיעסען מיט דען גרונדלעהרען דעס יודענטהומס אין דירעקטעס ווידערשפרוכע שטעהען.

* (איין "בלוט-בלביל" אין גראן פאר עטווא 30 יאהרען.) דאס "נייע פאליטישע-פאלקסבלאטט" פאם 30-טען מאכטהיילט פאלגענדעס מיט: הייטע ערשיען אין אונזערער רעדאקציאן איין זעהר אנגעזעהענער בירגער אינזערער הויפטשטאדט, דער אונס אים פעראפפענטליכונג פאלגענדער טהאטזאכע ערזוכטע: "פאר איניגעפעהר 30 יאהרען לעבטע אין דעם הייזע איינעס יודען אין גראן איין 18-יעהריגעס כריסטליכעס דיענסטמעדכען. איינינע טאגע פאר דען יידישען אסטער-פייערטאגען (פסח) קאם דיעזעס מעדכען

פאלליעטאן.

הערושער אונד פאלק.

(46-טע פארטזעטצונג.)

יעטצט אבער בעטראכטעטע אדריאן זיינע געליעבטע אירענע אלס איין אונגליקליכעס מעדכען, דערען נעכסטע אנפערוואנדטע פליכטען מוסטען אונד וועלכעס נון גאנץ איינזאם אונד פערלאססען אין דער וועלט דאשטעהע! — וויא וויר אויס דער 37-טען פארטזעטצונג וויססען, האטטע יא אדריאן אן אירענע איינען בריעף געשריעבען, אין וועלכעם ער איהר אנדייטעטע, דאס ווענן ריענצי פאללען אונד זיא אין דער וועלט פערלאססען דאשטעהען זאללטע, זא קאננטע ער זיא, אהנע זיינע עהרע צו בעפלעקען, אלס דיא זיינינע צוריקפערלאנגען.

אדריאן פאסטע דאהער דען ענטשלוס, ווידער נאך ראם צו רייזען אונד זיך דארט נאך דעם אויפענטהאלטע פאן אירענע צו ערקונדיגען.

אויף דעם וועגע נאך ראם בעגעגנעטע ער איינעם יונגען מאננע צו פפערדע רייטענד. אדריאן שפראך דענזעלבען אן, פראגטע איהן אום זיינען נאמען אונד ערקונדיגטע זיך איבער דיא צושטענדע אין ראם.

„גנעדיגער הערר! (וואר דיא אנטוואָרט) איך בין איין יודע, מיין נאמע איזט לארענצא, איך בין דער בייטינאם דער טאכטער דעס ראמישען בירגערס טראני. א, גנעדיגער הערר! מיט דעם בעגינגע דער פאטריציער-הערשאפט האט אויך דיא הערשאפט דער אלטען שאנדטהאטען בעגאננען. איהר קעננט דען יונגען באראן סאוועלי. א, האָרעט! דער האט מיינע ברויט געוואלטזאם ענטפיהרט.

„„אלזא ווידער דיא אלטען צושטענדע! (ריעף אדריאן אין זיינעם ערנער) וואהין אין דיא ווייטע וועלט הינויס נעהמט איהר, אייערע ברויט זוכען?""

„ער זאלל זיך נאך נארד-איטאליען, וואו ער איינע בעזיטצונג האט, בעגעבען האבען, זאגטע מאן מיר (ערווידערטע לארענצא); איך קעננע וואהל דען אָרט ניכט, אבער איך וויללל עס ערפארשען, זיינען אויפענטהאלט צו ענטדעקען."

„„ווענן איהר מיר אויסקונפט געבען וואללעט איבער דען אויפענטהאלט פאן ריענצי אונד זיינער שוועסטער אירענע (זאגטע אדריאן), זא וויללל איך אייך אנגעבען, וואו זיך יעטצט באראן סאוועלי וואהרשיינליך אויפהאלט.""

„אונזער טריבון זאממט פרויא (זאגטע לארענצא) איזט, וויא עס הייסט, נאך דייטשלאנד געפליכטעט; אבער אירענע, דעם טריבונס שוועסטער, בעפינדעט זיך גאנץ זיכער אונד געוויס בייא איהרעם אנפערוואנדטען אין פלארענץ. דער פאמיליען-נאמע איהרעס אנפערוואנדטען אין פלארענץ לויטעט מארעללי."

„„גוט! (ריעף אדריאן) איך רייזע זאפארט נאך פלארענץ, וועהרענד איהר נאך מאילאנד רייזען מיסטעט. דארט האט סאוועלי זיינען איינענען פאלאסט, וואו איהר איהן לייכט אויפפינדען קאננעט. — דאך האָרעט! איזט אייערע רייזע ניכט מיט גראסער געפאהר פערבונדען? — וויא איהר זעלבער זאגט, זייד איהר יודע, אונד וויא מיר איין רייזענדער ערצעהלטע, ווערדעט איהר יודען אלס פערורזאכער דעס „שווארצען טאדעס" בעשולדיגט אונד דאהער אויף דאס גרויזאמסטע פערפאלגט.""

„היער אין איטאליען האבען וויר יודען פאן דער פערפאלגונג וועניג צו ליידען (זאגטע לארענצא). היער לאסט אונס דער פאפסט דורך זיינע בישאפע שיטצען. וויא איך האָרע, ווערדען היער אין איטאליען עהער נאך דיא פרעמדען קאטהאליקען אלס פערורזאכער דעס „שווארצען טאדעס" בעשולדיגט. מאן זאגט, זיא בעשמיערען דיא הייזער מיט איינער גיפט-זאלבע, ווארויף אללע דיא אים הויזע וואהנען, דעם שווארצען טאדע צום אפפער פאללען."

„„וויר וואללען זעהען!"" זאגטע אדריאן — אונד עמפפאהל זיך פאן לארענצא. אדריאן בעגאב זיך נאך פלארענץ אונד לארענצא נאך מאילאנד.

אין דען ארטשאפטען, דורך וועלכע דיא ביידען דורכרייזטען, זאה עס גאר זעהר טרויריג אויס. איבעראלל זאהען זיא, וויא דיא פאן דער כאלערא בעפאללענען נאך דעם קראנקענהויזע געשלעפפט אונד וויא דא דערען קליידונגסשטיקע פערבראננט ווערדען. איבעראלל וואר דאס פאלק אין גראססער אויפרעגונג, אין גראָטעם שרעקען; נירגענדוואו בעטראכטעטע מאן אבער דען „שווארצען טאד" אלס עטוואס נאטירליכעס אדער אלס איינע שטראפע גאטטעס, זאנדערן זוכטע איבעראלל באזע מענשען אלס גיפט-מישער אונד אלס פערורזאכער דיעזער כאלערא צו בעשולדיגען.

אין דער וועלטגעשיכטע ווירד עס אויך אלס איינע וואהרהייט דארגעשטעללט, דאס אין דאמאליגער צייט הייזער צו זעהען וואַרען, דערען טהירען אונד מויערן געלב וויא מיט איינער זאלבע בעשטריכען וואַרען. ענטוועדער וואר דאס נור איינע איינבילדונג, אדער שורקען האבען זיך דען שפאס געמאכט, אום דאס דוממע פאלק דורך בעשטרייכען דער הייזער אין נאך גראססערען שרעקען צו פערזעטצען. דאס פאלק גלויבטע נון פעסט דאראן, דאס דיא הייזער פאן דען פרעמדען מיט גיפט-זאלבען בעשטריכע